

NOTA INFORMACYJNA

Globalny rynek pracy – globalne kształcenie i szkolenie zawodowe

Szanse i wyzwania związane z nowym wymiarem szkolenia

W świecie niespotykanej dotąd globalnej konkurencji, szybkiego postępu technicznego, globalnych standardów regulacyjnych, wzrostu mobilności ludności oraz stałego tworzenia nowych miejsc pracy i zbiorów umiejętności, nie jest zaskoczeniem wprowadzenie nowych elementów kształcenia i szkolenia zawodowego, tj. nowych form kształcenia i szkolenia oraz uzyskiwanych kwalifikacji. Kształcenie i szkolenie zawodowe nie są już wyłączną domeną systemów krajowych. W obszarze tym pojawiły się nowe podmioty – międzynarodowe organy branżowe, agencje wielostronne, przedsiębiorstwa wielonarodowe, zmieniając sposoby przekazywania, pozyskiwania i oceniania umiejętności.

Krajowe i publiczne organy kształcenia i szkolenia cały czas odgrywają zasadniczą rolę w utrzymaniu standardów. Potwierdzeniem umiejętności są uznane kwalifikacje, które wymagają systemu zapewnienia jakości administrowanego przez wiarygodne organy. W większości przypadków są nimi nadal organy władzy publicznej. Jednak wiele europejskich państw zrozumiało konieczność uwzględnienia wymiaru globalnego w opracowywaniu i uaktualnianiu ich krajowych kwalifikacji, programów badań i programów nauczania. Państwa wykorzystują również standardy opracowane przez organy międzynarodowe i branżowe do kształtowania własnych wymogów krajowych. Na przykład w przypadku sektora lotnictwa i sektora morskiego podstawę kwalifikacji krajowych stanowi prawodawstwo międzynarodowe.

„Jesteśmy zdecydowani w dalszym ciągu przyczyniać się do międzynarodowej konkurencyjności pracowników wykształconych w ramach europejskich systemów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz do większego uznawania kwalifikacji zawodowych w kontekście europejskim i globalnym”.

Źródło: Fragment deklaracji ministrów zajmujących się kształceniem i szkoleniem zawodowym, preambuła do konkluzji z Rygi dotyczących średnioterminowych rezultatów w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego na lata 2015-20 (Ryga, czerwiec 2015 r.). http://www.izm.gov.lv/images/RigaConclusions_2015.pdf

Dostrzegając istotne znaczenie tej tendencji, ministrowie odpowiedzialni za kształcenie i szkolenie zawodowe zobowiązali się, w czerwcu 2015 r., do uwzględnienia skutków globalizacji.

Globalny punkt widzenia ujęty w konkluzjach z Rygi obejmuje międzynarodowe kwalifikacje branżowe i ich potencjalne powiązania z europejskimi ramami kwalifikacji (EQF). Komisja Europejska bada obecnie różne rozwiązania w tym zakresie.

Myślenie wykraczające poza kształcenie formalne: inicjatywy w całej Europie

Na rozwój międzynarodowego(-ych) sektorowego(-ych) systemu (ram) kwalifikacji wpływ miało szereg organów publicznych, prywatnych bądź półprywatnych. Mają one różne formy: niektóre mają jedynie na celu wyznaczanie standardów, natomiast inne zajmują się kwalifikacjami.

Inicjatywy agencji europejskich

Nasilająca się fala migracji powoduje szczególną presję na urzędników azytowych i strażników granicznych. Frontex, agencja Unii Europejskiej zajmująca się zarządzaniem zewnętrznymi granicami UE, zauważyła, że nie wszyscy strażnicy graniczni w UE wykonują swoją pracę z zachowaniem tych samych standardów. Systemy różnią się znacznie w zależności od państwa: w niektórych są wyspecjalizowani strażnicy graniczni, podczas gdy w innych wykorzystuje się jednostki policji bądź inne organy. Jednak aby (morskie lub lądowe) organy graniczne mogły współdziałać według tych samych standardów, należało ustanowić wspólne podstawy służące zniwelowaniu wspomnianych różnic. Agencja Frontex zainicjowała zharmonizowany program kwalifikacji i ukierunkowanych szkoleń dla strażników granicznych w celu uzupełnienia szkolenia krajowego. Zainicjowane przez Frontex sektorowe ramy kwalifikacji (SQF) dla straży granicznej są ramami obejmującymi efekty uczenia się wpisane we wszystkie działania straży granicznej w całej UE.

Obejmują one wszystkie poziomy kwalifikacji uzyskiwanych podczas kształcenia i szkolenia zawodowego i akademickiego dla strażników granicznych.

Agencja Frontex jest obecnie w trakcie tworzenia równych standardów, w tym standardów oceny powiązanych z efektami uczenia się oraz metod zapewnienia zgodności ze swoimi standardami. Opracowywany jest ogólny system zapewnienia jakości oraz inicjowana jest walidacja SQF w kilku krajowych systemach kwalifikacji.

Kolejna agencja UE, mianowicie Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu (EASO), uważa szkolenie za kluczowe praktyczne narzędzie służące realizacji jednego z głównych celów urzędu, tj. zapewnienia skutecznego wdrożenia wspólnego europejskiego systemu azylowego (CEAS). EASO opracowuje i organizuje wspólne szkolenie służące poprawie jakości i osiągnięciu większej harmonizacji w zakresie udzielania azylów. Jakość szkolenia ulegnie poprawie wskutek ustanowienie europejskiej certyfikacji i akredytacji programu szkolenia EASO. UE i inne państwa odegrają podstawową rolę w opracowaniu i wdrożeniu certyfikacji i akredytacji w ramach grupy roboczej EASO ds. certyfikacji i akredytacji. Certyfikacja i akredytacja programu szkoleń EASO zostaną opracowane bez uszczerbku dla systemów krajowych.

W ciągu ostatnich 10 lat, agencja Frontex opracowywała wspólne programy nauczania i standardy szkoleniowe we współpracy ze wszystkimi państwami członkowskimi /państwami Schengen, stosownie do ich potrzeb krajowych. Te programy nauczania i kursy szkoleniowe są udostępniane organizacjom krajowym, które chcą z nich korzystać. Podobnie, EASO opowiada się za zharmonizowanymi międzynarodowymi kwalifikacjami sektorowymi odpowiadającymi już zharmonizowanym programom szkolenia EASO, tj. programom szkolenia EASO dla urzędników azylowych.

Inicjatywy organów sektorowych

Wytyczne szkoleniowe Europejskiej Federacji Spawalniczej (EWF) obejmują wszystkie poziomy zawodowe w spawalnictwie i powiązanych dziedzinach, w tym spawanie tworzyw sztucznych i spawanie podwodne, oraz odnoszą się do uzyskiwania kwalifikacji w 31 państwach europejskich i innych państwach na świecie.

W reakcji na potrzeby branży EWF stworzyła również krótkie szkolenia dotyczące konkretnych zagadnień, nieprowadzące do uzyskania kwalifikacji.

„System Europejskiej Federacji Spawalniczej w zakresie kształcenia, szkolenia i kwalifikacji spawaczy jest uznawany na całym świecie, nie tylko przez organy szkoleniowe i akredytacyjne, ale również w samym sektorze przemysłu, będącym dla federacji pierwszą grupą docelową. System EWF jest uznawany przez ISO w ramach normy ISO 14731 „Zadania i odpowiedzialność koordynacji spawania” jako metoda wykazania przez koordynatora spawania wiedzy technicznej w zakresie spawania”.

Źródło: Europejska Federacja Spawalnicza.
<http://www.ewf.be/training-qualification>.

Europejskie stowarzyszenie organizatorów szkoleń w zakresie usług bankowych i finansowych (European Banking and Financial Services Training Association) wprowadziło „kwalifikacje potrójnego E” – normę jakości kwalifikacji zawodowych w europejskim sektorze bankowym i finansowym. Norma ta nie służy certyfikacji, ale akredytacji instytucji w zakresie przekazywanych przez nie kwalifikacji. Łączy w sobie trzy instrumenty uczenia się przez całe życie, tj. EQF, EQAVET i ECVET⁽¹⁾. Tę normę jakości stworzono w celu odbudowy zaufania w sektorze bankowym.

Przedsiębiorstwa wielonarodowe w sojuszu z organami publicznymi

W Irlandii zebrał się panel międzynarodowych ekspertów w celu rozpatrzenia wniosku przedsiębiorstwa Microsoft Ireland dotyczącego prowadzenia komitetu nagrody w zakresie szkolnictwa wyższego i szkolenia (HETAC, a obecnie QQI) poprzez uzgodnienie polityki i procedur zapewnienia jakości. Panel ekspertów rozpatrzył również powiązany wniosek Microsoft Ireland dotyczący walidacji pięciu programów na poziomie 6 krajowych ram kwalifikacji⁽¹⁾ (na poziomie 5 europejskich ram kwalifikacji). W tym celu w 2010 r. uzgodniono pięcioletnią akredytację przedsiębiorstwa.

To obiecujące współdziałanie między władzami publicznymi a prywatnym przedsiębiorstwem nie doprowadziło jednak do oczekiwanych skutków. Microsoft nigdy nie wydał kwalifikacji HETAC; partnerzy nie uruchomili też, jak planowano, zewnętrznego systemu zapewnienia jakości. Po wygaśnięciu akredytacji w 2015 r. nie podjęto planów jej odnowienia. Władze irlandzkie szukają obecnie alternatywnych rozwiązań.

⁽¹⁾ Europejskie ramy odniesienia na rzecz zapewniania jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym; europejski system transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym.

Reakcje w ramach systemów krajowych

Krajowe badania skutków

Państwa członkowskie od dawna prowadzą badania skutków programów i kwalifikacji prowadzonych na ich terytorium przez podmioty pozarządowe. Jednym z pierwszych przykładów jest Dania, która 10 lat temu przeprowadziła badanie dotyczące globalizacji. Ostatnio Łotwa opublikowała sprawozdanie, w którym wskazano zalety zglobalizowanego kształcenia i szkolenia zawodowego, do których należą większa międzynarodowa konkurencyjność planów i programów nauczania oraz większe możliwości rozwoju zawodowego nauczycieli i instruktorów.

Partnerska współpraca

Państwa UE współdziałają, aby ulepszać swoje systemy kształcenia i szkolenia zawodowego oraz podążać za światowymi zmianami zachodzącymi w danym sektorze. Organizują wymiany między ministerstwami, instytucjami wyznaczającymi standardy, organizatorami kształcenia i szkolenia zawodowego i przedsiębiorstwami, szukając możliwości umiędzynarodowienia w tym zakresie. Czasami opracowują wspólne główne moduły w oparciu o uzgodnione efekty uczenia się. Dzięki takiej europejskiej współpracy systemy kształcenia i szkolenia zawodowego mogą bazować na swoich powiązaniach z lokalną gospodarką i ludnością oraz gwarantować, że reagują na lokalne potrzeby i jednocześnie zachowują wystarczającą elastyczność umożliwiającą dostosowania do globalnych wyzwań.

Państwa UE współpracują również z państwami trzecimi w zakresie tworzenia standardów umiejętności oraz opracowywania i oceny programów nauczania; przykładem może tu być partnerstwo między USA i Danią na rzecz kształcenia zawodowego.

Konkursy

Cennym narzędziem dla władz krajowych stojących wobec konieczności ustanowienia standardów radzenia sobie z niedoborem kwalifikacji okazały się konkursy WorldSkills. Ich opisy standardów podlegają konsultacjom branżowym i przeglądowi co dwa lata w ramach cyklu konkursu WorldSkills. Między innymi Zjednoczone Królestwo, Finlandia i Szwajcaria włączyły te globalne standardy do programów szkoleniowych w swoich systemach krajowych.

Rady ds. umiejętności

W niektórych państwach zainteresowane strony gromadzą się w radach ds. umiejętności sektorowych, których celem jest wsparcie opracowywania standardów kwalifikacji i prowadzenia szkolenia. Pomagają one kształtować krajową strategię kształcenia i szkolenia

zawodowego oraz reagować na zmieniające się potrzeby rynku. Wiele z uczestniczących sektorów ma silne powiązania globalne i prowadzi własną działalność szkoleniową.

Każda rada zajmuje się konkretnym sektorem gospodarki narodowej i jest dla niego platformą współpracy branżowych zainteresowanych stron, które uzyskują tam pomoc w pozyskiwaniu informacji o możliwych zmianach w zakresie potrzeb związanych z zatrudnieniem i umiejętnościami oraz mogą mieć wkład w tworzenie polityki dotyczącej standardów kwalifikacji oraz kształcenia i szkolenia zawodowego.

Wyzwania w zakresie polityki

Jakość

Stopień, w jakim międzynarodowe kwalifikacje, plany szkoleń i programy nauczania uznaje się za wiarygodne na rynku pracy i w skali globalnej, zależy od tego, czy stosowane są przejrzyste systemy zapewnienia jakości. Choć jest to również wyzwaniem w odniesieniu do kwalifikacji krajowych (a zapewnienie jakości będzie z pewnością centralnym elementem działań państw członkowskich w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego, jako że jest to jeden z rezultatów określonych w konkluzjach z Rygi z 2015 r.), ogromna różnorodność międzynarodowych rozwiązań powoduje, że systemy te są jeszcze bardziej zależne od widocznych i wiarygodnych mechanizmów zapewnienia jakości.

Do najważniejszych pytań dotyczących badania Cedefopu w zakresie globalizacji kształcenia i szkolenia zawodowego należą obecnie:

- jaki rodzaj systemu zapewnienia jakości stosuje każdy sektor?
- czy dany system jest jasny i przejrzysty? W jakim stopniu?

„Jakość kształcenia i szkolenia zawodowego ostatecznie zależy od rządów ustalających właściwe warunki zapewnienia jakości i jakości nauczania ... Jeżeli jednak nasze działania mają być naprawdę wyjątkowe (pod względem podnoszenia jakości), konieczne jest zaangażowanie wszystkich zainteresowanych stron”.

Źródło: Marianne Thyssen, komisarz do spraw zatrudnienia, spraw społecznych, umiejętności i mobilności pracowników, podczas przemowy na spotkaniu ministrów odpowiedzialnych za kształcenie i szkolenie zawodowe oraz europejskich partnerów społecznych, Innowacje na rzecz przyszłości kształcenia i szkolenia zawodowego, Ryga, czerwiec 2015 r.

Równowaga

Oprócz zapewnienia jakości UE i jej państwa członkowskie muszą również podejmować decyzje o jak najlepszej kombinacji rozwiązań globalnych i krajowych.

Krajowe programy nauczania zgodne ze standardami międzynarodowymi oferują osobom uczącym się możliwość uzyskania kwalifikacji międzynarodowych, oprócz kwalifikacji krajowych. Jednak globalne rozwiązania szkoleniowe należy przyjmować w sposób rozważny. Opieranie się w zbyt dużym stopniu na globalnych rozwiązaniach wiąże się z ryzykiem poluzowania standardów i osłabienia efektów systemów kształcenia i szkolenia; niewystarczające uwzględnienie globalnych rozwiązań może zmniejszyć konkurencyjność oraz adekwatność rozwiązań krajowych na globalnym rynku pracy.

Stojące przed decydentami wyzwanie polega na współpracy ze wszystkimi zainteresowanymi stronami w zakresie określenia optymalnej roli globalnych rozwiązań dotyczących kwalifikacji, standardów i programów nauczania dla każdego sektora oraz w ramach każdego systemu kształcenia i szkolenia. Natomiast wyzwaniem przed twórcami międzynarodowych kwalifikacji i programów nauczania jest reagowanie na standardy wyznaczone w systemach krajowych.

Wspólne kwalifikacje

Rozwój technologii oraz otwarte rynki pracy i społeczeństwa wymagają wspólnych rozwiązań, których nie można określić jedynie w ujęciu krajowym. Europejskie wspólne kwalifikacje mogą mieć istotne znaczenie w przypadku przedsiębiorstw działających w skali międzynarodowej, na przykład w sektorach logistyki, transportu i niektórych gałęziach produkcji.

Do tego konieczna jest dobrowolna współpraca między krajowymi i sektorowymi zainteresowanymi stronami.

Rola europejskich zainteresowanych stron (głównie Komisji, ale również sektorowych zainteresowanych stron na poziomie UE) może polegać na uzgodnieniu stabilnych ram, w których opracowane będą wspólne kwalifikacje w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego. To z kolei wymaga opracowania metody pracy, uwzględniającej nie tylko etapy tworzenia (jak to ma obecnie miejsce w przypadku programu „Uczenie się przez całe życie” i programu Erasmus+), ale również etapy konieczne do ciągłego wdrażania wspólnych kwalifikacji.

Działania Cedefopu

Cedefop rozpoczął swoje prace nad globalizacją kształcenia i szkolenia zawodowego od opracowania na temat kwalifikacji międzynarodowych opublikowanego w listopadzie 2012 r. Agencja pomaga władzom krajowym, organom sektorowym, agencjom UE, na przykład agencji Frontex i EASO, poprzez przekazy-

wanie informacji o sposobach zapewnienia adekwatności i wiarygodności ich kwalifikacji w ramach różnych systemów i w skali międzynarodowej. Obecnie Centrum rozpoczęło nowy projekt badawczy w celu przeanalizowania kwestii związanych z globalizacją kształcenia i szkolenia zawodowego, w tym:

- sposobów oddziaływania zmian globalnych na krajowe systemy kształcenia i szkolenia zawodowego;
- obecnych sposobów radzenia sobie z wyzwaniami globalizacji w różnych systemach krajowych;
- stopnia, w jakim międzynarodowe programy nauczania i kwalifikacje związane z kształceniem i szkoleniem zawodowym i uzupełniają programy i kwalifikacje krajowe;
- kwestii, czy tworząc programy edukacyjne i szkoleniowe, międzynarodowe sektory zapewniające kwalifikacje są w stanie reagować na kryteria krajowe.

Publikacja na temat międzynarodowych kwalifikacji
<http://www.cedefop.europa.eu/node/11854>

Konferencja „Skutki globalizacji dla kształcenia i szkolenia zawodowego: wyzwania i szanse”, Saloniki, 26-27 listopada 2015 r.

<http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/events/cedefop-conference-impact-globalisation-vet-challenges-and-opportunities>

CEDEFOP

Europejskie Centrum Rozwoju
Kształcenia Zawodowego

Nota informacyjna – 9104 PL

Nr kat.: TI-BB-15-008-PL-N

ISBN 978-92-896-1834-2, doi: 10.2801/9167

Copyright © Europejskie Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego (Cedefop), 2015 r

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Notatki informacyjne są publikowane w językach angielskim, francuskim, greckim, hiszpańskim, niemieckim, polskim, portugalskim włoskim oraz w języku kraju pełniącego prezydencję UE. Aby otrzymywać je regularnie, należy wysłać wiadomość na adres: briefingnotes@cedefop.europa.eu

Inne notatki informacyjne i publikacje Cedefop są dostępne pod adresem: <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources>

P.O. Box 22427, 55102 Thessaloniki, Grecja

Europe 123, Thessaloniki, Grecja

Tel. +30 2310490111, Fax +30 2310490020

E-mail: info@cedefop.europa.eu

[visit our portal www.cedefop.europa.eu](http://www.cedefop.europa.eu)